

ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ СУЧАСНОЇ ЛІНГВІСТИЧНОЇ І МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ПАРАДИГМИ

О. О. Жихарева, доктор філологічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет

E-mail: eaap@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-1054-3725>

Анотація. У статті проаналізовано наявні теорії ідентичності з огляду на дослідницькі пріоритети критичного дискурс-аналізу, пост-структуралістської теорії дискурсу, конверсаційного аналізу, наративного аналізу і наративного позиціонування суб'єктів в інтеракції. Ідентифіковані ракурси вивчення ідентичності в аспекті конверсаційно-аналітичного напрямку «механізм категоризації членства» Х. Сакса – у зіставленні з драматургічним підходом Е. Гоффмана і теорією рольової ідентичності. Обґрунтована певна кореляція між категоріями ідентичностей, впровадженими Х. Саксом, і особистісним, соціальним і колективним типами ідентичності, визначеними в психологічних студіях. Запропонований критерій розмежування колективних і соціальних ідентичностей на підставі екзогенної та ендогенної установок груп ідентичностей. Зроблено висновок про те, що рольова ідентичність є операційним планом всіх інших типів ідентичності, інтеріоризацією людиною різних компонентів своєї ідентичності під час програвання своїх соціальних ролей у різних групах. Відтворення комунікативною роллю соціальної ролі відбувається як складова процесу іконічного віддзеркалення структурами мовленнєвого обміну структур соціального порядку.

Інший вектор конструювання ідентичності – у форматі доміантних дискурсів, «базисних» соціокультурних сценаріїв, є дотичним до наукових пошуків у галузі критичного дискурс-аналізу і теорії позиціонування суб'єктів в розмовних наративах.

Ключові слова: ідентичність, типи ідентичності, категорії ідентичності, критичний дискурс-аналіз, конверсаційний аналіз, наративне позиціонування суб'єктів в інтеракції.

Актуальність теми дослідження.

Проблема конструювання і усвідомлення ідентичності залишається однією з найбільш суперечливих і недостатньо досліджених проблем сучасних міждисциплінарних студій, що не є дивним зважаючи на співзвучність цієї проблематики з «вічним» екзистенційним питанням «Хто ми? Звідки? Куди йдемо?» (якщо згадати однойменний твір Поля Гогена).

За основу у праці використовується визначення ідентичності як системи уявлень, дискурсивних конструктів, базових ціннісних установок, що визначають самосвідомість і самоідентифікацію індивіда або групи, ментальну форму позиціонування по відношенню до Іншого / Іншим Групам на підставі усвідомлення

своєї відмінності від Іншого / Іншої Групи, а також прав і обов'язків по відношенню до членів своєї групи. Ідентичність сформована всією сукупністю міжособистісних інтеракцій, а також семіотичними продуктами соціуму, етносу і цивілізації [1, р. 173-174].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В сучасній комунікативно-дискурсивній парадигмі проблема ідентичності є фокусом наукових розвідок декількох впливових напрямів досліджень: теорії рольової ідентичності [14], теорії суб'єктного позиціонування [5-7], драматургічного аналізу [8; 12; 13]. В тій чи іншій мірі до проблеми типів ідентичності, дискурсивних чинників її конструювання, маніфестації і трансформації зверталися такі школи дискурсивних досліджень, як

критичний дискурс-аналіз [1; 9; 18], постструктуралістська теорія дискурсу [11; 15], конверсаційний аналіз [4; 10; 16; 17], нарративний аналіз [5; 6].

Результати досліджень у зазначених напрямках багато у чому перетинаються. Так, всі вони передбачають сконструйований характер ідентичності, наявність в її структурі індивідуального і колективного, а також змінних і інваріантних компонентів.

Натомість, дотепер відсутні роботи інтегративного плану, які б ставили за мету узагальнення здобутку соціологічних і психологічних студій через призму власне лінгвістичних підходів до вивчення ідентичності.

Отже, **метою** дослідження є аналіз наявних теорій ідентичності у лінгводискурсивному вимірі.

Матеріали та методи дослідження.

Матеріалом слугували оригінальні тексти основоположників теорії ідентичності і дотичні до вивчення проблематики праці з критичного дискурс-аналізу, пост-структуралістської теорії дискурсу, конверсаційного аналізу, нарративного аналізу, включаючи концепцію нарративного позиціонування суб'єктів в інтеракції. Методи дослідження: аналіз, систематизація, класифікація, висунення і підтвердження авторських гіпотез, із елементами методу конверсаційного аналізу в аспекті механізму членства категоризації Х. Сакса.

Результати. Відповідно до теорії рольової ідентичності [14], така ідентичність визначається як роль (або характер), яка програється залежно від соціальних позицій «гравців» в певних групах. Рольова ідентичність є реляційною категорією, оскільки визначається у взаємодії різних рольових ідентичностей. Очевидним є взаємозв'язок теорії рольової ідентичності з драматургічним підходом [8], започаткованим Е. Гоффманом [12; 13]. (у житті-театрі всі виконують ролі або акторів, або глядачів). Подаючи себе в найкращому світі, тобто здійснюючи управління через враження (*impression management*), люди впливають на формування уявлень про себе (тобто про своє

«обличчя»). Водночас, кількість програних ролей впливає на конструювання не лише свого обличчя (тобто позитивного іміджу для інших), але й власної ідентичності – версії / версій себе.

Більш того, для усвідомлення власної соціальної ідентичності важливим є розмежування Е. Гоффманом сцени (*frontregion*) і заднього плану (*back region*) соціальної взаємодії. Найбільш сильними і міцними є зв'язки між гравцями «заднього» плану, оскільки за кулісами можна висловити поміж себе те, з чим неможливо вийти на сцену (незадоволення студентів програмою або вимогливим викладачем, незадоволення працівників умовами праці і зарплатою, глузування продавців / обслуговуючого персоналу над клієнтами тощо). Отже, спільні «цінності» «задніх планів» життя є значущими для індивідів і соціальних груп, впливаючи на формування соціальної ідентичності.

Друга із зазначених теорій, теорія суб'єктних позицій [5; 6; 7], виділяє три рівня позиціонування, що безпосередньо впливають на формування ідентичності: позиціонування персонажів у тому чи іншому «можливому світі» історій, що стосується насамперед біографічної ідентичності; інтерактивне позиціонування «тут і зараз» по відношенню до співрозмовників, що корелює з «локальною» ідентичністю в поточній інтеракції; позиціонування по відношенню до «базисних» нарративів, макрокультурних сценаріїв або домінуючих дискурсів, тобто усвідомлення «себе» у відношенні до макро-соціальних структур.

Бібліографічний вимір суб'єктного позиціонування вивчається у розрізі переважно літературної критики.

Вивчення «локальних» ідентичностей в інтеракціях «тут і зараз» (другий з рівнів позиціонування) найбільше корелює з теорією рольової ідентичності і драматургічним аналізом. Натомість, в ролях і рольових сценаріях (за Е. Гоффманом) обов'язковим є структурний, інваріантний, конвенційний компонент, у форматі якого власне і конструюються /

обираються локальні ідентичності за моделлю: «ситуація – набір зустрічних ролей з прогнозованими сценарієм / сценаріями рольової поведінки».

Такий ракурс вивчення ідентичності (як змінної категорії, але в структурі певних правил зміни) співзвучний дослідницьким пріоритетам етнології і конwersаційного аналізу й, особливо, такого його відгалуження, як теорія членства категоризації Х. Сакса [4; 10; 16; 17], що виділяє групи ідентичностей з огляду на їх значення для визначення «прототипних» структур мовленнєвого обміну, завдяки яким співрозмовники орієнтуються і орієнтують один одного на певний базисний нормативний порядок. Набуття локальної ідентичності (категорійної, оперативної або реляційної / спорідненості – мати, батько, дитина, друг тощо) базується, за Саксом, на категоризації кожним з учасників себе і інших відповідно до механізму категоризації членства відповідно до п'яти етнологічних принципів [4]:

1) розподіл в певну категорію ідентичностей здійснюється на основі категорійно пов'язаних дій (category bound activity), оскільки з кожною категорією асоційовані дії, почуття, переконання, права і обов'язки; отже, існують конвенційні очікування відносно поведінки суб'єкта, якого співрозмовник розподілив у певну категорію ідентичностей;

2) використання категорії ідентичностей є індексикальним, тобто залежить від контексту розмови;

3) орієнтованість мовців на використання категорії зумовлює напрямок розмови;

4) отже, розподіл себе і інших в одну з категорій ідентичності є вирішальним для змістовних і формальних характеристик інтеракції або для її припинення;

5) розподіл є частиною структурованості мовленнєвого обміну, що, у свою чергу, віддзеркалює структури соціального порядку.

Наприклад, у фрагменті розмови «Як твоя донька? – Та що тобі сказати? Я

взагалі не розумію цю молодь. Займаються всякою нісенітницею – якісь нескінченні тусовки, моторошна музика, дивні друзі» перший співрозмовник задає «етикетне» питання, розподіляючи комуніканта в реляційну категорію «мати». Натомість другий співрозмовник пропонує себе в інших категоріях – категорійній ідентичності «консерватор» і оперативній «віковій» ідентичності «відстала від життя». Отже, у разі підтримки цієї категорійної ідентичності перший співрозмовник має запропонувати зустрічну локально сконструйовану ідентичність – з високим ступенем вірогідності це будуть або категорія «консерватора», або «ліберала» («Та нехай собі живуть, як хочуть, поки молоді»), або повернення до реляційної категорії «мати / батько» («Моя / мій також інколи чудить»).

Розподіл у будь-яку з цих категорій потребує ідентифікації, підтримки або протидії із утворенням зустрічних локальних ідентичностей (й розкриття категорійних ідентичностей в оперативних). Конгруентною з оперативною ідентичністю «відстала від життя» може бути зустрічна роль інтерактанта «сучасна жінка» («Так я сама люблю іноді "запалити" в клубі»), що буде маркованою в інтеракції. Така ідентичність залишається релевантною з точки зору правил мовленнєвого обміну (turn taking), координації діяльності мовців, але неpreferенційною з огляду на її невідповідність комунікативним очікуванням співрозмовника, який, позиціонуючи себе в зазначених вище ролях, відповідно пропонує аналогічні зустрічні ролі / ідентичності партнеру по комунікації. Отже, залучення оперативної ідентичності «сучасна жінка» (тобто протидія запропонованим ролям) імплікує відмову вести розмову у запропонованому напрямі і має повністю змінити формально-змістовні характеристики розмови (у разі підтримки такої категорії інтерактантом) або взагалі припинити інтеракцію.

Типи локальних ідентичностей, впроваджені Х. Саксом, лише частково перетинаються з типами ідентичності, визначеними сучасними науковими студіями з цього питання [3]. Зокрема,

можна побачити, на наш, погляд, певну кореляцію між, з одного боку, оперативними і реляційними ідентичностями і, з іншого боку, особистісною ідентичністю як сукупністю знань і уявлень про те, ким людина вважає себе за огляду на свої унікальні характеристики (когнітивні, фізичні, зовнішні) і ролі в мікросоціальних групах (у родині, на роботі).

Категорійні ідентичності Х. Сакса почасти співвідносяться з соціальними і колективними ідентичностями, якщо під першою з цих категорій розуміти частину уявлень про себе, сформованих завдяки знанню людини про її приналежність до значущих соціальних груп та організацій, а під другою – «Я» в дії, яке працює разом з іншими над спільними цілями та планами дій [3]. Якщо співвідносити з концепцією Х. Сакса, то категоріальними ідентичностями, локально сконструйованими для потреб мовленнєвого обміну, можуть бути «політичний активіст», «феміністка» і навіть «борець за здоровий спосіб життя» («Ти не хочеш, нарешті, відвідати засідання нашого клубу «У здоровому тілі здоровий дух»?»). До речі, цікавим ракурсом висвітлення проблеми соціальної і колективної ідентичностей є впроваджені М. Данліві поняття екзогенної та ендогенної установок групових ідентичностей. Екзогенні установки визначаються зовнішніми чинниками, які не залежні від групи людей, тоді як ендогенні установки – «продукти» одnodумців, скеровані їхньої власною волею. Групи ідентичностей з екзогенними установками простіше мобілізувати на дію, оскільки вони мають більш чітко окреслене «членство» [15, р. 53]. На наш погляд, екзогенні і ендогенні установки можуть використовуватися як критерії розмежування відповідно колективних і соціальних ідентичностей.

Нарешті, четвертий з визначених сучасними студіями типів ідентичності, а саме рольова ідентичність, є операційним планом всіх інших типів ідентичності, інтеріоризацією людиною різних компонентів своєї ідентичності під час програ-

вання своїх ролей (персонажних образів) у різних групах. У розрізі концепції Х. Сакса всі виділені науковцем категорії ідентичностей є рольовими. У процесі інтеракції відбувається віддзеркалення комунікативною роллю соціальної ролі, як складової процесу відтворення у мовленнєвому обміні структур соціального порядку.

Третій рівень позиціювання має відношення саме до витоків інваріантного компонента ідентичностей (або, на функціональному рівні, передбачуваності засобів маніфестації і конструювання ролей, обличь і, врешті-решт, ідентичностей). Усвідомлення ідентичності по відношенню до третього рівня позиціювання корелює із поняттям «суб'єктні позиції» у тому значенні, яке надається йому М. Фуко [11]. На думку Фуко, суб'єкти позиціонуються по відношенню до доміантних (hegemonic) дискурсів стосовно статусу, влади та легітимного знання, що визначає їхню інтерпретацію себе (своєї ідентичності), світу та інших людей. Отже, доміантні дискурси визначають ідентичності, які поза межами таких семіотичних просторів є плінними, нетривалими, децентрованими, з лише відносною стабільністю, яка визначається панівним на даний момент способом інтерпретації дійсності. В постструктуралістській версії дискурс-аналізу, що багато у чому базується на ідеях М. Фуко, ідентичність усвідомлюється як процес, мотивація до свого ототожнення з певною групою. На думку відомого дискурс-аналітика Яніса Ставракакіса [15], й особистісна, і групова ідентичність – не більше як назви на позначення того, до чого ми прагнемо, але ніколи не можемо досягнути.

Отже, третій рівень формування ідентичності (позиціонування по відношенню до домінуючих дискурсів, усвідомлення різних версій «себе» у форматі макросоціальних структур) залучається до сфери наукових пошуків критичного дискурс-аналізу. У межах цього впливового напрямку сучасних лінгвістичних і міждисциплінарних студій визначаються три

основних типи ідентичностей: легітимна, що впроваджується панівними суспільними інститутами для легітимації і поширення своєї влади; ідентичність опору, яка формується агентами, що знаходяться в ситуації недооцінки; проєктивна ідентичність – нова ідентичність як частина легітимації нового дискурсу, з новою моделлю артикуляції знаків і значень [1, с. 174].

Дещо в іншому розрізі третій рівень суб'єктного позиціонування як основи формування ідентичностей (позиціонування по відношенню до «базисних» нарративів) вивчається нарративним аналізом. При цьому застосування теорії нарративного позиціонування до вивчення розмовного дискурсу [4; 5; 6; 7], що інкорпорує нарратив як частину інтеракції, дозволяє інтегрувати інтерактивне позиціонування як механізм конструювання «локальної» ідентичності, і глобальне позиціонування у форматі універсальних макрокультурних сценаріїв.

Створена у такому разі дискурсивна ідентичність має і соціально-сконструйовану і реляційну природу [2, с. 139]. Вибір «локальної» ідентичності і програвання відповідної ролі в діалозі пов'язані, з одного боку, з «базисним» нарративом (з культурними сценаріями, сюжетними лініями, інтерпретативними репертуарами, дискурсами, культурними очікуваннями про типовий перебіг подій тощо) і, з іншого боку, з локальним перебігом інтеракції, зустрічними ролями / ідентичностями співрозмовників, загальним дискурсивним контекстом.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Визначено три рівні позиціонування суб'єктів, що безпосередньо впливають на формування ідентичності. На

рівні локальних інтеракцій ідентичність вивчається етнологією і конверсаційним аналізом, особливо в розрізі аналізу категоризації членства, що належить Х. Саксу. Такий ракурс вивчення ідентичності (як змінної категорії, але в структурі певних правил зміни) співзвучний драматургічному підходу Е. Гоффмана і теорії ролів і ідентичності. Ідентифікована певна кореляція між категоріями ідентичностей, визначеними Х. Саксом, і особистісним, соціальним і колективним типами ідентичностями. Запропонований критерій розмежування колективних і соціальних ідентичностей на підставі екзогенної і ендогенної установок. Зроблено висновок про те, що рольова ідентичність є операційним планом всіх інших типів ідентичності, інтеріоризацією людиною різних компонентів своєї ідентичності під час програвання своїх соціальних ролей у різних групах. Відтворення комунікативною роллю соціальної ролі відбувається як складова процесу іконічного віддзеркалення структурами мовленнєвого обміну структур соціального порядку.

Інший рівень позиціонування, на якому відбувається конструювання ідентичності, – позиціонування у форматі домінуючих дискурсів, «базисних» соціокультурних нарративів, універсальних макрокультурних сценаріїв, є дотичним до наукових пошуків у галузі критичного дискурс-аналізу і теорії нарративного позиціонування суб'єктів в інтеракції, що розглядає дискурсивну ідентичність як інтеграцію локальних і глобальних (похідних від макросценаріїв) ідентичностей.

Перспективою подальших досліджень є вивчення типів ідентичностей і засобів їхнього узгодження у різних дискурсивних жанрах.

Список використаних джерел

1. Кравченко Н. К. Дискурс и дискурс-анализ: краткая энциклопедия. Киев : Интерсервис. 286 с.
2. Кравченко Н. К. Практическая дискурсология: школы, методы, методики современного дискурс-анализа: практическое пособие. Луцк : Волиньполіграф.

2012. 251 с.

3. Andriot A., Owens T. J. Identity. Introduction. 2014. URL: <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document>

4. Antaki, C., Widdicombe, S. Identities in talk. London : Sage. 2008. 210 p.

5. Bamberg M., Georgakopoulou, A.

© О. О. Жихарева

Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text & Talk*. 2008. Vol. 28(3). P. 377-396.

6. Bamberg M. Who am I? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & Psychology*. 2011. Vol. 21(1). P. 3-24.

7. Bamberg M., De Fina A., Schiffrin D. Discourse and identity construction. In K. Luyckx, S. Schwartz & V. Vignoles (Eds.). *Handbook of identity theory and research*. Berlin, Germany: Springer. 2011. P. 177-199.

8. Benford R.D., Hare, A. P. Dramaturgical Analysis. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. In James D. Wright (ed). 2-nd ed. 2015. Vol. 6. P. 646-650.

9. Dunn K., Neumann I. V. *Undertaking Discourse Analysis for Social Research*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press. 2016. 158 p.

10. Fitzgerald R, Housley W. *Advances in membership categorization analysis*. London: Sage. 2015. 194 p.

11. Foucault, M. The order of discourse. In: R. Young (ed). *Untying the text: A poststructuralist reader*. London: Routledge and Kegan Paul. 1981. P. 48 - 78.

12. Goffman E. *The Presentation of Self in Everyday Life*. Doubleday, Garden City, NY. 1959. 259 p.

13. Goffman E. *The Interaction Order*. *American Sociological Review*. 1983. Vol. 48. P. 1-17.

14. Grube J. A., Piliavin, J. A. Role Identity, Organizational Experiences, and Volunteer Performance. *Article in Personality and Social Psychology Bulletin* 2000. Vol. 26(9). P. 1108-1119.

15. Howarth D, Norval A., J., Stavrakakis Y. *Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies and Social Change*. Manchester University Press. 2000. 256 p.

16. Sacks H. *Lectures on conversation* (2 Vols). Oxford, UK: Blackwell. 1992. 1520 p.

17. Stokoe E. Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis. *Discourse*

Studies. 2012. Vol. 14(3). P. 277-303.

18. Wodak R. Introduction: Discourse Studies – Important Concepts and Terms. *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*. London: Palgrave, 2008. P. 1-29.

References

1. Andriot, A., Owens, T. J. (2014) *Identity*. Introduction. <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document>

2. Antaki, C., & Widdicombe, S. (Eds.) (2008). *Identities in talk*. London, UK: Sage, 210.

3. Bamberg, M., & Georgakopoulou, A. (2008). Small stories as a new perspective in narrative and identity analysis. *Text & Talk*, 28(3), 377-396.

4. Bamberg, M. (2011). Who am I? Narration and its contribution to self and identity. *Theory & Psychology*, 21(1), 3-24.

5. Bamberg, M., De Fina, A., & Schiffrin, D. (2011). Discourse and identity construction. In K. Luyckx, S. Schwartz & V. Vignoles (Eds.), *Handbook of identity theory and research*. Berlin, Germany: Springer, 177-199.

6. Benford, R.D., Hare, A.P. (2015). *Dramaturgical Analysis*. In: James D. Wright (ed.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd ed., Vol. 6. Oxford: Elsevier, 646-650.

7. Dunn, K, Neumann, I.B. (2016). *Undertaking Discourse Analysis for Social Research*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press, 158.

8. Fitzgerald, R, Housley W. (2015). *Advances in membership categorization analysis*. London: Sage, 194.

9. Foucault, M. The order of discourse (1981). In: R. Young, ed. *Untying the text: A poststructuralist reader*. London: Routledge and Kegan Paul, 48-78.

10. Goffman, E. *The Presentation of Self in Everyday Life* (1959). Doubleday, Garden City, NY., 259.

11. Goffman, E. *The Interaction Order*. (1983). *American Sociological Review* 48, 1-17.

12. Grube, J. A., & Piliavin, J. A. (2000). Role Identity, Organizational

Experiences, and Volunteer Performance. Article in Personality and Social Psychology Bulletin, 26(9), 1108-1119.

13. Howarth, D., Norval A., J., Stavrakakis Y. (2000). Discourse Theory and Political Analysis: Identities, Hegemonies and Social Change. Manchester University Press, 256.

14. Kravchenko, N. K. (2017). Dyskurs y dyskurs-analyz: kratkaia entsyklopedyia. Kyev: Interservys, 286.

15. Kravchenko, N. K. (2012). Praktycheskaja diskursologija: shkoly, metody I metodiki sovremennoho diskurs-

analisa : praktycheskoje posobije. Lutsk : Volyn'poligraf, 259.

16. Sacks, H. Lectures on conversation (1992). Oxford, UK: Blackwell, 1520.

17. Stokoe, E. (2012). Moving forward with membership categorization analysis: Methods for systematic analysis. Discourse Studies, 14(3), 277-303.

18. Wodak, R. (2008). Introduction: Discourse Studies – Important Concepts and Terms. Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences. London: Palgrave, 1–29.

IDENTITY AS A CONCEPT OF MODERN LINGUISTIC AND INTERDISCIPLINARY PARADIGM

O. O. Zhykharieva

Abstract. *The article focuses on the existing theories of identity in the linguistic and interdisciplinary framework of critical discourse analysis and its post-structuralist version, conversation analysis, i.e. membership categorization analysis, and the narrative positioning of subjects in interaction.*

The paper aims at analyzing the sociological and psychological theories of identity through the lens of proper linguistic approaches to the study of this phenomenon.

Three levels of subject positioning influencing identity formation have been identified, i.e. the positioning of characters in a particular "possible world" of a story; identities-in-interaction or 'identity-in-talk' positioning, which correlates with the "local" identity in "here and now" interactions; positioning in relation to "basic" narratives, macro-cultural scenarios or dominant discourses, that is, "self-concept" construction in relation to macro social structures.

At the level of local interactions, identity is studied by ethnomethodology and conversation analysis in the framework of membership categorization device, introduced by H. Sacks. The concept of identity as a variable category in the structure of particular rules of change is consistent with E. Hoffman's dramatic approach and the role-identity theory. Certain correlations have also been identified between interaction-dependent operative and relational identities and psychologically-bound personal identity, as well as between Sacks's categorical identities, and social and collective identities.

The criterion of differentiation of collective and social identities on the basis of exogenous and endogenous attitudes has been offered. Based on the understanding of the role as the person's internalization of different components of his / her identity, it is concluded that role identity is the operational unit of all other types of identity, while playing his / her social roles (personal images) in different groups. Social roles' reproduction in communicative roles corresponds to the process of iconic reflection of the structures of the social order by the structures of speech exchange.

Another level of identity construction, namely in the framework of dominant discourses and / or "basic" sociocultural scenarios, is relevant to scientific research in the field of critical discourse analysis and the theory of subject positioning in spoken narratives.

The prospect of further research is to explore the types of identities in different discursive genres.

Keywords: *identity, types of identity, categories of identities, critical discourse analysis, conversation analysis, narrative positioning of subjects in interaction.*